

Vetoamus pysäyttää 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelu sekä sen käsittely

Maakuntahallitus 19.02.2024 § 20
193/15.01.00/2023

Valmistelija

aluesuunnittelupäällikkö Marko Tantt, 040 628 2788, etunimi.sukunimi@esavo.fi

Päätösehdotus

esittelijä: maakuntajohtaja Pentti Mäkinen

Maakuntahallitus päättää, että Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelua ja käsittelyä jatketaan seuraavassa esitetyin perustein.

Maakuntakaava tulee perustumaan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen vuorovaikutusmenettelyyn. Maakuntahallitus on hyväksynyt kaavaluonnoksen nähtäville asetettavaksi 16.10.2023 § 128. Maakuntahallitus käsittelee luonnoksesta saadun palautteen ja hyväksyy maakuntaliiton laatimat vastineet sekä linjaa ehdotuksen valmistelua 19.2.2024. Tämän jälkeen kaavan käsittely etenee maakuntahallituksessa seuraavasti (alustava aikataulu):

- Kaavaehdotuksen hyväksyminen ja lausuntojen pyytäminen viranomaisilta (4/2024)
- Viranomaisten lausunnot ja maakuntaliiton vastineet lausuntoihin (6/2024)
- Kaavaehdotuksen hyväksyminen ja nähtäville asettaminen (8/2024)
- Ehdotuksesta saadut muistutukset ja maakuntaliiton vastineet muistutuksiin (10/2024)
- Esitys maakuntavaltuustolle kaavan hyväksymiseksi (11/2024)

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) mukainen alueiden käytön suunnittelua ohjaava yleispiirteinen suunnitelma. Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavalla ei ratkaista tai ohjata erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita, kuten kiinteistövero tai maa-alueiden lunastus siirtolinjojen rakentamiseksi.

Tuulivoimatuotannon osalta maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävät tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet. Alueiden soveltuvuus tuulivoimatuotantoon selvitetään maakuntakaavan yhteydessä yleispiirteisellä tasolla ja tuulivoimatuotanto yhteen sovitetaan olemassa olevaan maankäyttöön ja maakunnan erityispiirteisiin. Tässä on käytetty apuna valintakriteeristöä, jonka avulla yleisellä tasolla tuulivoimapotentialin sijoittelussa on huomioitu mm. asutuksen häiriöiden minimointi sekä maiseman ja luonnon erityisarvojen turvaaminen. Tarkemmat yksityiskohtaiset selvitykset tuulivoiman osalta toteutetaan yleiskaavoituksessa, jota maakuntakaava ohjaa. Yleiskaavoituksessa ja hankesuunnittelussa voidaan arvioida alueelle tulevien voimaloiden suhdetta ja vaikutuksia tarkemmin ihmisten elinoloihin, terveyteen (mm. melu), ympäristöön, maisemaan ja luontoarvoihin sekä minimoida haitalliset vaikutukset edellä mainittuihin tekijöihin.

Sähkön käyttö on Suomessa vaihdellut 2000-luvun alkupuolelta lähtien välillä 80–90 TWh, ollen 79,8 TWh vuonna 2023. Yhteiskunnan eri sektoreiden, mm. teollisuus ja liikenne, sähköistyminen ja irtautuminen fossiilista polttoaineista jatkuu tulevaisuudessa. Yhteiskunnan sähköistymisen myötä sähkön kulutuksen on arvioitu kasvavan 92 TWh:iin vuonna 2030 ja 96 TWh:iin vuonna 2040. Maakuntakaavalla varaudutaan osaltaan yhteiskunnan sähköistymiseen ja lisääntyvään sähkön kysyntään. Mahdollistamalla tuulivoimatuotannon sijoittumien maakuntaan edistetään myös muiden vihreän teollisuuden investointien sijoittumista maakuntaan.

Hallitusohjelman mukaan tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman

lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisästarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetään tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyden ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö. Hallitusohjelmassa on esitetty linjauksia erikseen merituulivoimaa koskien sekä tuulivoimaa koskien yleisesti. Hallitusohjelman mukaan tuulivoimapotentiaalia hyödynnetään eri puolilla Suomea ja lisäksi tuulivoiman rakentamisen ohjausta ja säädöspohjaa on tarkoitus muuttaa. Maakuntakaava laaditaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, eikä laadintaa ole syytä keskeyttää ja jäädä odottamaan hallitusohjelmassa esitettyjen muutoksien valmistumista.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa ja valintakriteereissä keskeisellä sijalla on vakituisen asutuksen ja loma-asutuksen huomioon ottaminen. Maakunnan erityispiirteet otetaan huomioon myös mm. siten, että seudullisesti merkittävän tuulivoimala-alueen rajana on pidetty 7 voimalaa, kun se useimmissa maakunnissa on määriteltä 10 voimalaksi. Lisäksi tuulivoimaloiden rakentamista ohjaava koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys ottaa monipuolisesti huomioon maakunnan erityispiirteet. Muita energiatuotantomuotoja (aurinkovoima ja geoenergia) tarkastellaan osana 3. vaihemaakuntakaavaa ja sitä varten tehtävissä selvityksissä.

Maakuntakaavoituksella, kuten kaavoituksella yleensäkin, yhteensovitetään keskenään ristiriitaisiakin yleisiä ja yksityisiä tavoitteita. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoitusprosessi mahdollistaa osallisten vaikuttamismahdollisuudet ja mielipiteen ilmaisun kaavaprosessin eri vaiheissa. Osallisten mielipiteet otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon kaavaratkaisussa. Maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto, joka on vaaleilla valittu maakuntaliiton ylin päättävä elin. Tuulivoimayleiskaavoituksen käynnistämisestä päättää kunta ja kunnanvaltuusto hyväksyy yleiskaavan.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Mahdollinen haitta arvioidaan hankkeen toteutuksen yhteydessä. Mahdollisen tuulivomahankkeen toteuttaja on vastuussa kohtuuttomasta haitasta aiheutuvasta korvauksesta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Selostus

Maakuntahallitus on päättä Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan käynnistämisestä ja vireilletulosta 21.08.2023 § 98. Maakuntahallitus on käsitellyt 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksen 16.10.2023 § 128 ja asettanut luonnoksen nähtäville sekä pyytänyt viranomaisten lausunnot. Luonnos oli nähtävillä ja lausunnoilla 6.11.2023 – 5.1.2024. Nähtävilläolokautena osallisilla oli mahdollisuus antaa mielipiteensä kaavaluonnoksesta ja sen valmisteluaineistosta.

Tuulia Järvi-Suomi ry toimitti nähtävilläolokautena maakuntahallitukselle osoitetun vetoomuksen 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelun ja käsittelyn pysäyttämiseksi. Yhdistys jätti nähtävillä olon yhteydessä myös mielipiteensä kaavaluonnoksesta. Mielipide ja maakuntaliiton vastine käsitellään muun kaavaluonnoksesta saadun palautteen yhteydessä.

Tuulia Järvi-Suomi ry:n vetoamus ja vetoomukselle esitetyt perustelut (vetoamus kokonaisuudessaan liitteenä):

Vetoamme maakuntahallitusta pysäyttämään 4. Vaihemaakuntakaavan suunnittelun ja käsittelyn ja siirtämään sen takaisin 3. Vaihemaakuntakaavan yhteyteen.

Perustelut vetoomukselle:

1. Suomi on saavuttanut sähköomavaraisuuden ja uusien tuotantolähteiden kuten tuulivoiman lisärakentaminen ei ole sen johdosta tarpeen nopealla aikataululla.
2. Suomen hallituksen linjaus on siirtää tuulivoimarakentamista maatuulivoimaloista merituulivoimaloihin, joka pienentää suoraan asutukseen kohdistuvia haittoja.
3. Etelä-Savoon suunniteltujen tuulivoimaloiden sijainti on merkittävän haittaava järvirikkaassa maakunnassa sinne taajasti sijoittuneen asutuksen ja loma-asutuksen kannalta. Maakuntien osalla voisi siten mieltä erilaisia ja maakunnan ominaispiirteitä kunnioittava tapa tuottaa hiilineutraalia energiaa.
4. Edellä olevaan liittyen tämä on aiheuttanut vakavia ristiriitoja ja kahtia jakautumista kunnan ihmisten kesken. Kaavasuunnitelmassa mainittu sosiaalinen hyväksyntä saa päinvastaisen muodon.
5. Tuulivoimaloiden sijoittaminen asutuksen keskelle järvimaisemiin ei saa aiheuttaa taloudellisia menetyksiä asutukselle kiinteistöjen arvon alenemisena.
6. Fingrid ja Järvi-Suomen Energia ei voi kiinteistöjen arvon alenemisen kustannuksella saada itselleen halvempaa sähköverkkoon kytkentää päästökseen lyhyemmällä siirtolinjoilla valtakunnan verkkoon.
7. Kiinteistöverotuksen tasausjärjestelmän piiriin on kaavailtu tuulivoimaloiden tuottaman kiinteistöveron asettamista.
8. Tänä vuonna Suomeen ei olla käynnistetty yhtään uutta tuulivoimainvestointia.

Kangasniemen kunta on Tuulia Järvi-Suomi ry:n pyynnöstä toimittanut yhdistyksen laatiman esittelyasiakirjan, *Kangasniemen kunta Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan vaikutukset Kangasniemellä*, käsiteltäväksi Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan yhteydessä. Esittelyasiakirja on liitteenä.